

*Вишневська О.М.,
доктор економічних наук, професор,
декан обліково-фінансового факультету,
координатор проведення тематичного «круглого столу»
з питань безпеки
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

НАПРЯМИ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ЗАГРОЗ ІНФОРМАЦІЙНО- ПСИХОЛОГІЧНОГО ХАРАКТЕРУ – РОЗВИТОК НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

З огляду на суттєвість впливу інформації на суспільство постала потреба підвищення дієвості суспільних комунікацій, яка направлена на захист інтересів особистості, психологічної безпеки та захисту суспільства від загроз. Загрози інформаційного характеру можуть бути пов'язані із недостатнім рівнем знань, розуміння процесів, обмеження можливості до оцінки ситуацій та прийняття рішень, від локальних до глобальних. Саме тому розвиток сфери неформальної та інформальної освіти, формування індивідуальних освітніх траєкторій з огляду на інтереси та потреби особистості та суспільства дозволить мінімізувати ризики та забезпечити можливості до захищеності особистості, соціальних груп та їхніх об'єднань від впливів, які можуть змінити психічний стан, психологічні характеристик людини, модифікувати її поведінку та обмежити свободу формування власної позицій. Суттєво зростає роль спілкування, комунікацій, інформаційно-освітньої взаємодії та захисту від маніпуляцій свідомістю. Взаємодія у освітній сфері на регіональному рівні сприяє захисту інтересів суспільства, нарощуванню інтелектуального капіталу та зацікавленості особистості, її ролі у вирішенні важливих завдань, які направлені на психологічний захист та розвиток. Миколаївський національний аграрний університет має суттєвий досвід в організації освітньої діяльності спільно із колом зацікавлених осіб – внутрішніми та зовнішніми

стейкхолдерами. Своєчасна оцінка ситуацій, її постійний моніторинг з огляду на напрями регіонального (територіального) розвитку дозволить забезпечити адаптацію до змін та гарантувати можливості участі зацікавлених осіб розширити коло знань, вмінь та компетенцій, які включають особливості професійної діяльності та суспільні потреби. Кожна особисті повинна мати впевненість у своїй значимості, ролі у житті суспільства, вміти адаптуватися та розуміти інформацію, обмежити маніпуляції зі своєю свідомістю, захистити свій психологічний стан.

Складність забезпечення інформаційно-психологічної безпеки визначається колом політичних, соціально-економічних та духовних чинників. Перші дві групи чинників мають залежність, переважно, від особливостей зовнішнього середовища, то духовні чинники – це особистісні якості людини, які можуть бути обмежені через зміну свідомості та модифіковане сприйняття суспільних процесів та явищ з огляду на недостатність знань, вмінь та досвіду, психологічні та фізіологічні особливості. Соціокультурні інститути повинні мати системну та взаємоузгоджену політику захисту кожної особистості на рівні інститутів держави та регіону у сфері освіти та науки, виховання та культури, духовності, комунікацій.

Саме тому заклади освіти та відповідні соціальні (соціально-освітні) центри дозволять усім, хто потребує, отримати необхідні додаткові знання та вміння через вибір зручної форми комунікації: тренінги, майстер-класи, семінари, майстерні, дистанційні курси, вебінари, лекції, відеоуроки, медіа-консультації, спілкування, бесіди, спеціалізовані об'єднання на інтересах. Створення передумов до гарантування інформаційно-психологічної безпеки надає можливість людині сформувати і незалежно використовувати систему адекватного сприйняття реальності й відношення до оточуючого середовища і до себе, що впливає на його соціальну поведінку, цілісність особистості як активного соціального суб'єкта, надає можливість реалізовуватися у професійному й суспільному середовищі.

Цільова група взаємодії – учасники освітнього процесу (здобувачі вищої освіти, науково-педагогічні працівники, співробітники університету, батьки здобувачів вищої освіти, абітурієнти, представники установ та організації, фахові громадські організації та громадські активісти, об'єднані територіальні громади, інші заклади освіти різних рівнів та соціально-освітні центри за інтересами) на території Миколаївської області. Члени цільової групи, для якої буде створюватися суспільний продукт у вигляді освітньої послуги, повинні мати мотивацію до саморозвитку та самоосвіти, який потребує моніторингу.

Реалізація підходів із взаємодії є основою для розширення сфери надання освітніх послуг з неформальної та інформальної освіти із залученням учасників освітнього процесу Миколаївського національного аграрного університету та стейкхолдерів освітніх програм на базі його освітньо-інформаційно-технічної бази з використанням Центру освіти дорослих, громадських організацій та створених соціальних (соціально-освітніх) центрів за інтересами та потребою окремих груп населення регіону, окремої території, у тому числі на рівні об'єднаних територіальних громад. Основний результат – створення

суспільного блага через саморозвиток особистості, захист його інформаційно-психологічної безпеки, поширення сфери неформальних та інформальних підходів набуття знань, вмінь, практичних навичок та компетенцій за інтересами та потребами. При формуванні індивідуальних освітніх траєкторій необхідно враховувати особливості, які передбачають три основні рівні, пов'язані із фізіологією особистості, а саме: рівень осмисленого сприйняття і запам'ятовування, яке проявляється у відтворенні освітнього матеріалу; рівень застосування знань і способів діяльності за зразком або у схожій ситуації; рівень творчого застосування знань та способів у різних сферах та видах діяльності (табл. 1). Перший рівень – готовність та засвоєння знань, другий рівень – адаптація до змін та підходів надання освітнього матеріалу, третій рівень – осмислення, обробки освітнього матеріалу.

Таблиця 1. Особливості запровадження форм освіти та можливості створення індивідуальної освітньої траєкторії

Форма освіти	Вимоги до надання освітніх послуг	Можливості набуття знань	Особистісний результат
Формальна освіта – освіта, яка здобувається відповідно до ліцензованих освітніх програм і передбачає досягнення здобувачами встановлених програмних результатів навчання.	Наявність сертифікації освітніх програм, ліцензій щодо надання освітніх послуг відповідно до вимог МОН України, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти	Заклади освіти та їхні структурні підрозділ, виробничі бази стейкхолдерів, освітні платформи з дистанційного навчання	Навчання за освітніми програмами Проходження дистанційних курсів із наданням відповідних сертифікатів (робітничі професії) Підвищення кваліфікації Стажування Академічна мобільність Дуальна форма здобуття освіти
Неформальна освіта – освіта, яка здобувається, переважно, за освітніми програмами та не передбачає присудження освітніх кваліфікацій, дозволяє отримати необхідні знання відповідно до потреб та інтересів.	Робота освітніх центрів не регламентована державними органами. Немає окремих вимог до освітніх програм.	Установи, організації, приватні особи, платформи дистанційного навчання.	Самоосвіта Саморозвиток Суспільна ініціатива Розширення кола інтересів, можливостей, напрямів діяльності Психологічна адаптація та стійкість Інтелектуальний розвиток
Інформальна освіта – освіта, яка передбачає самоорганізоване здобуття певних компетентностей під час повсякденної діяльності, яка пов'язана із професійною, громадською або іншими видами діяльності, родиною, дозвіллям.	Освітня діяльність не є регламентованою, спонукає до розширення знань та умінь, компетентностей особистості за потребою, з огляду на життєві інтереси	Центри, клуби, зібрання, творчі колективи, спортивні секції, місця спілкування тощо.	Самоосвіта Саморозвиток Суспільна ініціатива Громадській обов'язок Зайнятість за інтересами Поширення знань Психологічна адаптація та стійкість Соціально-культурний розвиток Психологічна допомога Психологічна оцінка

Джерело: узагальнено автором за проектом

Створення соціальних (соціально-освітніх) центрів доцільно проводити з огляду на територіальний поділ, найбільш результативно – на базі об'єднаних територіальних громад Миколаївської області. Соціальні переваги реалізації підходів можна узагальнити з урахуванням вже набутого практичного досвіду.

Отже, потенційне коло зацікавлених осіб можуть становити суттєву кількість населення, яке можна долучити до різних напрямів та видів діяльності центрів. Умовно усіх учасників можна поділити на чотири основні групи: перша група – надають знання у сфері формальної, неформальної, інформальної освіти; друга група – отримують знання, вміння та компетенції за інтересами та потребами; третя група – координує процес співпраці та надає інформаційно-консультанційні послуги (центр координації усіх заходів); четверта група – інші зацікавлені учасники надання освітніх послуг у сфері формальної, неформальної та інформальної освіти. Результативність практичної реалізації взаємодії залежить від інтересів усіх учасників, індивідуальних вподобань та спільних завдань, які потребують постійного коригування з огляду на потреби молоді, людей пенсійного віку, нехазисених верств населення.

Співпраця на усіх рівнях дозволить взаємоузгодити дії та забезпечити діяльність центрів не формальним об'єднанням, а з огляду на фахові та життєві потреби населення. Суспільний результат для регіонального розвитку буде забезпечений за умови ефективної комунікації учасників через координаційний центр, який буде базуватися у Миколаївському національному аграрному університеті. До комунікацій будуть долучені учасників освітнього процесу та стейкхолдери освітніх програм.

Розвиток неформальної освіти визначає можливість підвищення інтелектуального потенціалу території та сприяє можливості нейтралізації загроз інформаційно-психологічного характеру, що доводить важливість поширення знань для суспільства:

*«Можна слухати. Але не чути.
Можна чути. Але не сприймати.
Можна сприймати, але не розуміти.
Можна чути, сприймати, розуміти, але не співставляти.
Прийняті рішення будуть помилковими.
Прийняття рішень повинно включати:
знання, досвід, інтуїцію, логіку мислення. Тільки за таких умов результативність
рішень буде значно вищою» - О. Вишневська.*

Бібліографічний список:

1. Проект «Індивідуальні освітні траєкторії у гарантуванні інформаційно-психологічної безпеки особистості — регіональний аспект». Автор — Вишневська О.М.